Prof. Dr.hab Maria Zmarz-Koczanowicz
PWSFTVIT w Łodzi
Wydział Reżyserii

Recenzja w postępowaniu o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego Pani dr. Magdalena Drab sporządzona dla Akademii Teatralnej im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie.

We wniosku Pani dr. Magdaleny Drab z Akademii Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie, Filia w Wrocławiu ,z dnia 30.10.2025 o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuka, w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne wymienione jest , jako podstawa do ubiegania się o tytuł, osiągnięcie :
„ Interdyscyplinarność w pracy twórczej na podstawie autorstwa sztuki i roli w spektaklu „Wyzwolenia" w reżyserii Piotra Cieplaka / premiera 16.03.2019/, roli Ewy w spektaklu „Dzieje grzechu" w reżyserii Darii Kopiec / premiera 3.02.2024/ oraz autorstwo sztuki, koncepcji reżyserskiej i roli w spektaklu „Biforek żałobny" / premiera 21.03. 2025/."

Dr. Magdalena Drab tytuł magistra sztuki uzyskała na Wydziale Aktorskim Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi w kwietniu 2014 roku. Jej praca magisterska poświęcona była metodzie pracy z aktorem wybitnego brytyjskiego reżysera i scenarzysty Mika Leigh /nawiasem mówiąc najważniejszej dla mnie postaci filmu europejskiego/.
Stopień doktora sztuki uzyskała w lipcu 2019 roku na podstawie pracy „Prawda a muzyka emocji w kontekście budowania roli w monodramie „Curko Moja Ogłoś To - rytmiczny biuletyn z wystawy Marii Wnęk" .

Od 2014 pracuje jako aktorka w Teatrze im. Heleny Modrzejewskiej w Legnicy, a od 2020 jest zatrudniona na stanowisku adiunkta w Akademii Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie, w Filii we Wrocławiu.
Zanim etatowo związała się z Teatrem w Legnicy miała doświadczenie pracy w teatrach niezależnych / z Teatrem Szwalnia w Łodzi i założonym przez siebie Teatrze Zamiast, też w Łodzi/.
Debiutowała rolą Ryfki w spektaklu „Kokolobolo" w reżyserii Jacka Głomba w Teatrze Nowym im. Kazimierza Dejmka w Łodzi.

Od początku swojej działalności artystycznej interesuje ją w teatrze interdyscyplinarność : pisze dramaty, reżyseruje , gra, zajmuje się scenografią . Na początku zafascynowana jest „dokumentalizmem" w teatrze. Przetwarzanie realistycznych sytuacji i bohaterów inspiruje jej pierwsze dokonania - jak sztuka „Targowisko" - inspirowana bałuckim rynkiem w Łodzi, czy spektakl „Miasto Ł", monodram „Curko Moja Ogłoś To" - inspirowany życiem i twórczością naiwnej malarki Marii Wnęk /w przygotowywaniu roli posiłkuje się filmem dokumentalnym Andrzeja Różyckiego „Kalwaria Marii Wnęk"/ , czy tekst „Dzielni chłopcy" pisany w ramach przyznanego jej stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego - zrealizowany później jako teatr telewizji przez Szymona Waćkowskiego w cyklu „Teatroteka" / realizacja dostała nagrodę publiczności na festiwalu „Teatroteka Fest" w Warszawie w 2018 roku, oraz na festiwalu World Fest w Houston w 2019roku/. W tym samym roku Magdalena Drab zrealizowała swoją wersję tego tekstu w Teatrze im.Modrzejewskiej w Legnicy. Warto tu podkreślić, że jej pierwsze dokonania teatralne są zauważane i nagradzane w kraju i za granicą. W autoreferacie bardzo precyzyjnie opisuje swój rozwój twórczy, kierunek i motywacje zmian w podejściu do nowych wyzwań. Pisze: „Znajdowanie zawsze nowej, dedykowanej konwencji oraz interdyscyplinarne podejście do dzieła stanowi dla mnie narzędzie chroniące przed powtarzaniem wciąż tych samych środków, jest szansą na ciągłe rozwijanie się".

Jak sama przyznaje w autoreferacie, przełomowa była dla niej praca nad spektaklem „Wyzwolenia" Stanisława Wyspiańskiego, w jej adaptacji, w reżyserii Piotra Cieplaka. Jest to właściwie parafraza dzieła Wyspiańskiego , w której Polskę symbolizuje ciasne mieszkanie w bloku.Wystąpiła w tym spektaklu niejako w podwójnej roli - aktorki opisanej w didaskaliach jako „kobiety obsadzonej jako Konrad", oraz w roli autorki scenariusza spektaklu. Pozwoliło to zmodyfikować „rozmowę" z widzem teatralnym i zbliżyć ją do współczesnej debaty politycznej, o tym, jaka jest współczesna Polska i kim w niej jesteśmy. Odwaga improwizacyjna dała możliwość bardzo żywego kontaktu z widzami teatralnymi. Spektakl odniósł wiele sukcesów i Magdalenę Drab nominowano do Paszportów Polityki, w kategorii teatr. W nominacji Jacek Sieradzki napisał o niej :"olśniewająco wszechstronny talent, jaki wykwitł nam na teatralnej glebie". Z kolei Dominik Gac w „teatralny.pl" napisał: „Drab jest nie tylko Kobietą, grającą Konrada, nie tylko Konradem i Wyspiańskim, nie tylko upersonifikowaną Polską, ale przede wszystkim sobą samą - autorką obejrzanej przed chwilą sztuki. I jako taka musi się bronić przed zagajającymi, przesłuchującymi, dręczącymi głosami".

Po spektaklu „Wyzwolenia" zaangażowała się w wiele przedsięwzięć teatralnych w różnych rolach : autorki adaptacji, autorki tekstu oryginalnego, aktorki, reżyserki, autorki scenografii i kostiumów i pokazuje to niesłychaną paletę jej możliwości i zainteresowań i tak dla przykładu: reżyseruje spektakl

„Ptak" wg Jerzego Szaniawskiego w Tetatrze Polskim z Bydgoszczy / nagroda specjalna w konkursie „Klasyka żywa"/, pisze adaptację „Solaris" Lema realizowaną w Teatrze Ludowym w Krakowie, występuje w roli Kordelii w „Królu Learze" w reżyserii Anny Augustynowicz.
W czasie pandemii realizuje wspólnie z Piotrem Ratajczakiem serial teatralny, transmitowany na żywo „5.0." . Jak pisze o tym doświadczeniu w autoreferacie: „ pierwszy raz brałam udział w pracy tak demokratycznej, w której każdy realizator miał swój realny wpływ w ostateczny kształt dzieła i miał miejsce na swoje , osobiste sugestie".
W 2021 napisała na zamówienie Teatru Współczesnego w Szczecinie wodewilowy dramat „Goła dupa" o prostytucji, jak też tekst „Mury krzyczą, albo uliczna śpiewka" - który wyreżyserowała, zrobiła scenografię i zaprojektowała kostiumy. Spektakl ten wyróżniono na 41 Przeglądzie Piosenki Aktorskiej i wszedł do repertuaru Teatru Capitol we Wrocławiu.
W spektaklu tym zastosowała pomysł na interaktywne głosowanie widzów na to jak ma się potoczyć dalej akcja sztuki.
Podobnie wszechstronnie zaangażowała się w pracę nad monodramami: „Pop porn", oraz „Marzenie Nataszy".
W listopadzie 2021 roku jej tekst „Magadaskar" miał premierę w reżyserii Małgorzaty Dębskiej w Teatrze Żydowskim w Warszawie. A w 2022 ukończyła pracę nad reżyserią spektaklu „Ballady i romanse" w Teatrze „Maska" w Rzeszowie.
Pracuje intensywnie rzucając się w nowe obszary pracy twórczej i korzysta z różnych interdyscyplinarnych inspiracji. Pisze sztuki, adaptacje, reżyseruje, gra. W autoreferacie pisze, że ważne jest dla niej wychodzenie poza strefę komfortu, że to jest ważny element jej poszukiwań : „z ciekawością pochodzę do tekstów odległych, czy wręcz nienadających się do teatru". A nawet kiedy wraca do tego, od czego zaczęła - czyli do bycia aktorką - szuka inspiracji w nauce, w psychologii i jej najnowszych odkryciach. I tak stworzyła postać Ewy Pobratyńskiej w brawurowych „Dziejach grzechu" w reżyserii Darii Kopiec wystawionych w Teatrze im.H.Modrzejewskiej w Legnicy. Ma się wrażenie ,że jej postać jest zagrana wieloma konwencjami , którymi żongluje, zmieniając się w każdej scenie, a zarazem zachowuje chłodny dystans do granej postaci i opowiadanej historii, co daje efekt nieustającego komentarza: kulturowego, socjologicznego, genderowego. Rolę tą nagrodzono na festiwalu Arcydzieł w Rzeszowie. W uzasadnieniu tej nagrody czytamy : Nagroda aktorska /.../ postaci pozostającej w zwierciadlanej relacji ze swoimi wcieleniami, odsłaniającej dramat piekła kobiet i wyzwalającą potrzebę odnalezienia miejsca w opresyjnym świecie, dla Magdaleny Drab". Jak pisze Magdalena Drab w autoreferacie, w pracy nad rolą korzystała z współczesnej psychologii, która pozwoliła jej wnikliwie i wielopoziomowo myśleć o dość archaicznie zbudowanej postaci kobiecej w powieści Żeromskiego. Notuje tamże: „ Interdyscyplinarność w myśleniu, otwartość na dialog, zarówno w znaczeniu dosłownym , jak i w sięganiu po specjalistyczną literaturę to dla mnie gwarant rozwoju".

W 2024 roku Magdalena Drab wyreżyserowała w Teatrze Polonia spektakl „Polityka. O czym dorośli nie mówią" na podstawie jej adaptacji książki Bogusława Janiszewskiego. Był to spektakl plenerowy z pogranicza komiksu i literatury popularnonaukowej dla dzieci. Celem spektaklu było zapoznanie odbiorcy z mechanizmami władzy - zrealizowany w konwencji rapu.

W 2025 roku wróciła do swoich doświadczeń teatru offowego, bo jak napisała w autoreferacie - w teatrze instytucjonalnym trudno jest czasem realizować radykalne autorskie projekty z uwagi na politykę repertuarową takich teatrów - nastawioną na oczekiwania widowni, na zapotrzebowania festiwalowe, czy po prostu profil artystyczny teatru. Swój spektakl „Biforek żałobny" zrealizowała w ramach nurtu OFF45. Przeglądu Piosenki Aktorskiej we Wrocławiu. Otrzymał on nagrodę Nurtu OFF : „ za inteligencję, wyczucie rytmu, krytyczny stosunek do wzorów kultury i umiejętne łączenie groteski z humorem". W spektaklu tym pełniła rolę autorki tekstu, reżyserki, aktorki i scenografki. Zwraca uwagę ciekawa aranżacja sceny z użyciem materiałów fotograficznych i video. Jak sama pisze : „ w montażu korzystałam z najbardziej niegustownych przejść między ujęciami, nawiązując do kiczu pogrzebowych prezentacji multimedialnych".
Ja co prawda nie zauważyłam tych „niegustownych przejść", ale na pewno ciekawe jest użycie szczegółu przedmiotów, bliskie plany tychże co podkreśla groteskę i pewien rodzaj klaustrofobii psychicznej bohaterek. Jest to historia o trzech siostrach / sparafrazowane „Trzy siostry", które chciały i wyjechały do dużego miasta/, z których jedna umarła i jest z nimi, wykradziona ze szpitala , w czarnym worku. Zarówno tekst , jak i akcja sceniczna to wariacje na temat co mogłoby się wydarzyć , zakładając taki punkt wyjścia. To daje bohaterkom możliwość ciągłej oceny ludzi i sytuacji, cierpkich sądów o rzeczywistości, refleksji o śmierci, o ciele, o tym czym de facto jest przeżycie śmierci bliskiej osoby dla nas współczesnych. Jak Magdalena Drab napisała w autoreferacie, sytuacja taka dotknęła ją osobiście i stąd wynikła potrzeba realizacji tego spektaklu.
Oczywiście można by się spierać na ile spektakl ten jest wybitny, a na ile irytujący w ciągłej potrzebie pouczania widza i ciągłej pretensji do wszystkich i do wszystkiego. Zakładam, że tak właśnie Magdalena Drab postrzega rozpacz i chęć odwetu na rzeczywistości za niezrozumiałą śmierć, z którą trudno się pogodzić. Niewątpliwie jest to spektakl odważny, poszukujący i interdyscyplinarny, pokazujący wielkie możliwości pani Magdaleny w każdej dziedzinie, w której wystąpiła w tym spektaklu.

Pani Magdalena Drab kontynuuje swoje poszukiwania interdyscyplinarne i jest bardzo aktywną twórczynią . Od 2020 roku została zatrudniona na stanowisku adiunkta w Akademii Sztuk Teatralnych im. St. Wyspiańskiego w Krakowie Filia we Wrocławiu, a której uczy następujących przedmiotów: elementarne zadania aktorskie, podstawy gry aktorskiej i trening aktorski.

Uważam, że interdyscyplinarność pracy twórczej we wskazanych jako swoje osiągnięcia dziełach jest spełniona i są to osiągnięcia wybitne, docenione nagrodami a także popularnością tych spektakli. Jej praca w tym zakresie poszerza horyzonty i możliwości współczesnych twórców. Może być bardzo inspirująca dla jej studentów. Jest też oczywistą drogą dla współczesnych artystów, którzy mają ambicję opisania współczesności, reagowania na nią. Można zdecydowanie powiedzieć, że dorobek habilitantki jest wybitny, wyróżniający się i zasługuje na poparcie jej starań o tytuł dr. habilitowanego. Spełnia kryteria określone w art. 2019 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (wraz z późniejszymi zmianami). Wnioskuję do Akademii Teatralnej im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie o dalsze postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Pani Magdalenie Drab w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne.

Warszawa
20.10.2026

Maria Zmarz-Koczanowicz